

POSTANOWIENIE

21 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Widło

na posiedzeniu niejawnym 21 czerwca 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa D. spółki jawnej w C.
przeciwko M. spółce akcyjnej w Z.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej M. spółki akcyjnej w Z.
od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie
z 28 marca 2022 r., V Ga 145/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej M. spółki akcyjnej w Z. (poprzednio: M. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Z.) na rzecz powoda D. spółki jawnej w C. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 22 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie po rozpoznaniu apelacji w sprawie z z powództwa D. Spółki Jawnej w C. przeciwko M. Spółce Akcyjnej w Z. (poprzednio: M. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością) o zapłatę oddalił apelację i zasądził koszty postępowania.

Od wyroku tego skargę kasacyjną wniosła pozwana M. spółka akcyjna, zaskarżając go w całości. Jako podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania podniosła występowanie istotnego zagadnienia prawnego oraz nieważność postępowania.

Sąd Najwyższy, zważył co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać szczegółowe i wyczerpujące argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

W skardze kasacyjnej podnoszono jako podstawę jej przyjęcia do rozpoznania występowanie istotnego zagadnienia prawnego oraz nieważność postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c.).

Jeżeli chodzi o wskazane istotne zagadnienia prawne to, jak się przyjmuje w orzecznictwie Sądu Najwyższego zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. musi wystąpić "w sprawie", tzn. na tle ustalonych w niej okoliczności faktycznych i w powiązaniu z oceną prawną dokonaną przez sąd drugiej instancji. Niezależnie bowiem od publicznoprawnych celów rozpoznania skargi kasacyjnej, rozstrzygnięcie istotnego problemu prawnego powinno mieć znaczenie dla orzeczenia o zasadności skargi kasacyjnej, w której dane zagadnienie zostało sformułowane (por. postanowienie SN z dnia 11 lutego 2021 r., I CSK 201/20).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu na okolicznościach mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu

Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Skarżąca sformułowała zagadnienia prawne wiążące się z wątpliwościami wymagającymi wyjaśnienia czy dowód z opinii biegłego może służyć także wykazaniu istotnych dla sprawy faktów jeśli ich wykazanie może zostać dokonane jedynie przy użyciu wiadomości specjalnych oraz związaną z tym potrzebę wykładni przepisów art. 227 w zw. z art. art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 309 k.p.c. budzących poważne wątpliwości oraz potrzebę rozstrzygnięcia czy wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu złożony przed zamknięciem rozprawy, który wpłynął do Sądu po zamknięciu rozprawy, ale przed wydaniem wyroku może stanowić podstawę otwarcia rozprawy na nowo, oraz związaną z tym potrzebę wykładni przepisów art. 124 § 1 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 i 2 k.p.c. Wbrew twierdzeniom skarżącej nie są to zagadnienia nowe i każdorazowo wiążą się z oceną konkretnego stanu faktycznego. Charakter dowodu z opinii biegłego był przedmiotem licznych wypowiedzi w judykaturze. Dowód z opinii biegłego sądowego, o którym stanowi art. 278 § 1 k.p.c. ma charakter szczególny, gdyż zasadniczo nie służy ustalaniu okoliczności faktycznych, lecz ich ocenie przez pryzmat wiadomości specjalnych. Do dokonywania wszelkich ustaleń w procesie powołany jest sąd, a nie biegły. Strony powinny wykazywać fakty, z których wywodzą skutki prawne, a zadaniem biegłego jest naświetlenie wyjaśnianych okoliczności z punktu widzenia wiadomości specjalnych przy uwzględnieniu zebranego w toku procesu i udostępnionego materiału dowodowego. Niekiedy jednak samo dokonanie ustaleń faktycznych wymaga dysponowania wiedzą techniczną oraz doświadczeniem w danej dziedzinie i może uzasadniać zasięgnięcie opinii biegłego. Sąd nie może oprzeć swego ustalenia wyłącznie na podstawie konkluzji opinii biegłego, lecz powinien sprawdzić poprawność poszczególnych elementów składających się na trafność jej wniosków końcowych (zob. z wielu wyrok Sądu Najwyższego z 5 lutego 2021 r., IV CSKP 13/21). Zgłoszenie wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, jak również wniesienie środka odwoławczego od odmowy ich ustanowienia w toku sprawy co do zasady nie wstrzymuje biegu postępowania - gdyż nie jest ono związane z dochodzeniem roszczenia głównego - co w konsekwencji umożliwia dokonywanie

wszelkich czynności, włącznie z merytorycznym rozstrzygnięciem w sprawie, przeciwdziałając zarazem nieuzasadnionym i niekorzystnym zachowaniom stron. Ocena, czy w danych okolicznościach wstrzymać rozpoznanie sprawy należy do uznania sądu, który powinien mieć na względzie interes wnioskodawcy, nie może jednak pomijać interesu strony przeciwnej oraz postulatu sprawnego przebiegu postępowania. Zagadnienie to nie wymaga wyjaśnienia.

Nieważność postępowania, będąca przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wiąże się z wadliwością postępowania przed sądem drugiej instancji (wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998, Nr 5, poz. 81). W razie powoływania się na nieważność postępowania, skarżący musi wskazać okoliczności uzasadniające rozpoznanie skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z 30 października 2001 r., IV CKN 172/01, OSNC 2002, nr 4, poz. 55).

Nieważności postępowania skarżący upatruje w tym, że wyrok Sądu I instancji został wydany w warunkach nieważności wskutek naruszenia art. 124 § 1 kpc w zw. z art. 316 § 1 i 2 k.p.c., co powinno prowadzić do uchylenia tego wyroku przez Sąd II instancji, zaś wyrok Sądu II instancji został wydany w warunkach nieważności wskutek naruszenia art. 214 § 1 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c. poprzez nieodroczenie rozprawy zaplanowanej na dzień 28 marca 2022 r. na której to rozprawie wydano wyrok apelacyjny.

W świetle utrwalonej w judykaturze i piśmiennictwie wykładni art. 379 pkt 5 k.p.c., nieważność postępowania występuje wówczas, gdy strona, wbrew swej woli zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania, w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutki tego uchybienia nie mogły być usunięte w dalszym toku procesu przed wydaniem w danej instancji merytorycznego orzeczenia. Chodzi zatem o sytuacje, w których strona nie mogła - wbrew swej woli - brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 24 czerwca 2015 r., II PK 189/14; postanowienie Sądu Najwyższego z 19 czerwca 2015 r. IV CSK 101/15; postanowienie Sądu Najwyższego z 28 listopada 2002 r., II CKN 399/01).

Zgłoszenie

wniosku

o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, jak również wniesienie środka odwoławczego od odmowy ich ustanowienia nie wstrzymuje biegu toczącego się

postępowania, chyba że chodzi o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego dla powoda na skutek wniosku zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 8 czerwca 2017 r., I ACa 1605/16).

Wyjątkowo „badanie w postępowaniu kasacyjnym nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji ma charakter pośredni i jest możliwe, gdy skarżący zarzuci sądowi drugiej instancji naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji. Uchybienie sądu II instancji, polegające na niewzięciu pod rozwagę – z urzędu lub w ramach zarzutu apelacyjnego – nieważności postępowania przed sądem I instancji stanowi usprawiedliwioną podstawę kasacyjną z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. tylko wtedy, gdy mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a wykazanie tej okoliczności obciąża skarżącego. Okoliczności tych nie wykazano (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 kwietnia 2019, I CSK 214/19, postanowienie Sądu Najwyższego z 15 maja 2014 r., IV CSK 494/13; wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSP 1998, Nr 5, poz. 93, z glosą A. Szpunara; z 10 lutego 1998 r., II CKN 600/97, OSP 1999, Nr 3, poz. 58, z 23 lutego 2005 r., III CK 323/04; z 11 stycznia 2006 r., III CK 328/05 i z 11 kwietnia 2008 r., II CSK 625/07; postanowienie Sądu Najwyższego: z 15 lutego 2000 r., III CKN 1204/99). Sąd odwoławczy zbadał zarzut nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji w związku ze zgłoszonym wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu i podkreślił, że w świetle art. 124 § 1 k.p.c. sąd pierwszej instancji nie miał obowiązku wstrzymania biegu postępowania i odroczenia sprawy. Dokonuje tego, jeżeli jest to celowe. Z samego więc faktu braku wstrzymania biegu postępowania nie można wywodzić zasadności zarzutu nieważności postępowania. Sąd pierwszej instancji oddalił wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu uznając, że nie zostały spełnione przesłanki jego ustanowienia. W ocenie sądu drugiej instancji pozwana nie została pozbawiona możliwości obrony swych praw. O terminie rozprawy wiedziała z 5-miesięcznym wyprzedzeniem i nie wystąpiła z wnioskiem o jego ustanowienie wcześniej, nie składała wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu na etapie wniesienia sprzeciwu, sformułowała stanowisko procesowe i wnioski dowodowe. Tym samym miała możliwość zajęcia stanowiska procesowego. Sąd odwoławczy uznał, że złożony wniosek dążył tylko do przedłużenia procesu.

Oceny tej nie sposób nie podzielić. Wynika to z okoliczności, że zarząd pozwanej nie stawiał się, na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku 17 września 2019 (k. 156), na którym sąd zamknął rozprawę. Wniosek o ustanowienie pełnomocnika nadano przesyłką 12 września 2019 r., do sądu wpłynęło 19 września 2019 r., zaś sędziemu referentowi doręczono go 20 września 2019 r. (k. 12). Także nieuwzględnienie wniosku o kolejne odroczone rozprawy, o której pozwana prawidłowo została zawiadomiona przed sądem drugiej instancji, a które porzekało czterokrotne odroczenie terminu rozprawy apelacyjnej i „wypowiedzenie pełnomocnictwa z urzędu” pełnomocnikowi ustanowionemu dla pozwanej nie może być uznane za podstawę do stwierdzenia nieważności postępowania w kontekście zajęcia obszernego stanowiska merytorycznego pozwanej w apelacji.

Z tych względów w przedmiocie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania orzeczono, jak w treści postanowienia (art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800).

(R.N.)

[ał]

